

نیشانەدان و شەرۆفە کرنا مۆدیلین ویناکرنی (پەرتووکا خواندن و رێژمانا کوردی بۆ پۆلا شەشی بنەرەت وە کو نمونە)

د. عەبدولسەلام نەجمەدین عەبدوللا

پشکا زمانی کوردی، فاکولتیا زانستین مروفایەتی، زانکۆیا زاخۆ، هەرێما کوردستانی – عێراق

((مێژوویا وەرگرتنا فە کولینی: II چریا دووی، 2018، مێژوویا رەزامەندی بە لافکرنی: 28 کانوینا دووی، 2019))

پوختە

ئارمانج ژ ئەقی فە کۆلینی نیشانەدان و شەرۆفە کرنا مۆدیلین ویناکرنیە د پەرتووکا خواندن و رێژمانا کوردییا پۆلا شەشی بنەرەتدا وە کو نمونە، د چارچووقی زمانقانی مەعریفیدا. مۆدیلین ویناکرنی مژارە کا گەرما بیافین وە کی فەلسەفە، دەروونناسی و زمانقانییە. د بیافی زمانقانی مەعریفیدا، مۆدیلین ویناکرنی گرنکیا خوە هەیه، چونکی مۆدیلین ویناکرنی وە کی پشکەک ژ کردەیا زمان و هزری، دشین چەمکین بنەرەتی و ئالۆزین دەستپیککی ب شیوہیەکی ریکخستی نیشان بەن. لەورا فی مژاری د بیافین پەرورده و فیکریندا بتایەتی بیافین گرنکای زمان و هزری گرنکیا خوە هەیه. ئەو فە کۆلینە پیکولی دکەت مۆدیلین ویناکرنی یین قەبارەیی، لفقوک و هیزی یین جانسۆنی، وە کی مۆدیلین بنەرەتی د پەرتووکا خواندن و رێژمانا کوردی بۆ پۆلا شەشی بنەرەتدا وەرگرت.

کلیلین فە لیکۆلینی: زمانقانی مەعریفی، واتاسازی مەعریفی، مۆدیلین ویناکرنی، پەرورده، پەرتووکا خواندن و رێژمانا کوردی.

پیشەکی

خواندن و رێژمانا کوردی بۆ پۆلا شەشی بنەرەتدا وەرگرت و هەلسەنگینیت.

1. ئارمانج و گرنکیا فە کۆلینی:

ئارمانج ژ ئەقی فە کۆلینی نیشانەدان و شەرۆفە کرنا مۆدیلین ویناکرنیە د پەرتووکا خواندن و رێژمانا کوردیدا، د چارچووقی زمانقانی مەعریفیدا. مۆدیلین ویناکرنی مژارە کا گەرما بیافین وە کی فەلسەفە، دەروونناسی و زمانقانییە. د بیافی زمانقانی مەعریفیدا، مۆدیلین ویناکرنی

1. نافونیشانی فە کۆلینی:

ئەو فە کۆلینە لژیر نافونیشانی ((نیشانەدان و شەرۆفە کرنا مۆدیلین ویناکرنی – پەرتووکا خواندن و رێژمانا کوردی بۆ پۆلا شەشی بنەرەت وە کو نمونە))، پیکولی دکەت رادی گرنکیدان ب مۆدیلین ویناکرنی یین قەبارەیی، لفقوک و هیزی یین جانسۆنی، وە کی مۆدیلین بنەرەتی د پەرتووکا

5. شیوازی ئەنجامدانا فە کۆلینی:

یە کەیا کو بۆ ئەقی فە کۆلینی هاتییه وەرگرتن (رسته)یه. د ئەقی فە کۆلینیدا سی جورین مۆدیلا ویناکرنی (قەبارە، لقین و هیڤ) هاتییه وەرگرتن. د پەرتووکا نافریدا رستهیین ئەوی هاتییه هژمارتن و فە کۆلین ل بکارهینان یان بکارنەهینانا مۆدیلین ویناکرنی د ئەوان رستاندا هاتییه کرن. ل دوماهی ب شیوی نامار ئەو رێژەیه هاتییه نیشانان. یپشەری دەستیشانکرن سنووری رستهیان ژى ((.)), ((؟)) و ((!)) بوویه.

6. نافەرۆکا فە کۆلینی:

ئەو فە کۆلینە ژ پشەکی و دوو پشکان پیکدهیت. د پشکا ئیکیدا بەحسی چارچووخی تیوری فە کۆلینی (زمانقانییا مەعریفی، واتاسازییا مەعریفی، بنەمایین واتاسازییا مەعریفی، مۆدیلا ویناکرنی، مۆدیلا ویناکرنی و پەروەردە و... هتد) هاتییه کرن. د پشکا دوویدا رێژا بکارهینانا مۆدیلین ویناکرنی د پەرتووکا خواندن و رێژمانا کوردی بۆ پۆلا شەشی بنەرەتدا هاتییه هەلسەنگاندن.

پشکا ئیکى

دەرازینکە کا تیوری

1- زمانقانییا مەعریفی – cognitive linguistics

نیرینین سەرەکی د زمانقانییدا بریتینە ژ نیرینا (بونیادگەری – formalist) و (ئەرکی –

گرنگیا خوە هەیه، چونکی مۆدیلین ویناکرنی وەکی پشکەك ژ کردەیا زمان و هزری، دشین چەمکین بنەرەتی و ئالۆزین دەستپیکى ب شیوہیەکی ریکخستی نیشان بدەن، لەورا ئەقی مژاری د بیاقین پەروەردە و فیرکرنیدا بتایەتی بیاقین گریدای زمان و هزری گرنگیا خوە هەیه.

2. پرسیارین فە کۆلینی:

فە کۆلین پیکولی دکەت بەرسقا ئەقان پرسیاران بدەت:

ا. مۆدیلا ویناکرنی هەتا چ رادە د دانانا پەرتووکا خواندن و رێژمانا کوردی بۆ پۆلا شەشی بنەرەتدا هاتییه بکارهینان؟

ب. رێژا ئەوان رستان یین کو هەر سی مۆدیلین ویناکرنی تیدا هەین ب بەراورد لگەل ئەوان رستین بی مۆدیلا چەندە؟

3. گریمانین فە کۆلینی:

گریمانا فە کۆلینی ئەقیە کو (د دانانا پەرتووکی پەروەدەبییدا – قۇناغا بنەرەتی، ب تایبەتی د دانانا پەرتووکا خواندن و رێژمانا کوردی بۆ پۆلا شەشی بنەرەتدا، مۆدیلا ویناکرنی هاتییه بەرچاڤگرتن.)

4. رێژا فە کۆلینی:

ئەو فە کۆلینە، فە کۆلینە کا وەسفی و شروقه کارییه. فە کۆلین ب شیوی ناماری هاتییه ئەنجامدان. کەرەستی فە کۆلینی پەرتووکا خواندن و رێژمانا کوردی بۆ پۆلا شەشی بنەرەتە، چاپا سالا (2015)ییه.

- هزریدا. (کیوان زاهدی و عاطفه محمدی زیارتی: 1390: 70)
- زمانفانییا مه‌عریفی، ژ دوو تایین سهره‌کی، واتاسازییا مه‌عریفی و ریزمانا مه‌عریفی پیکدهیت. واتاسازییا مه‌عریفی، بو ئیکه‌م جار ژلایی (جورج لاکوف - George. Lakoff) ی ل سالا (1987) ی د فه کۆلینه‌کیدا لژیر ناڤی (واتاسازییا مه‌عریفی - cognitive semantics) هاتییه باسکر. (احمد رضا بیابانی و دیگران: 1391: 108) ژهر گرنگییا تاییه‌تا واتایی د زمانفانییا مه‌عریفیدا، واتاسازییا مه‌عریفی جهه‌کی سهره‌کی و تاییه‌ت هدییه. ههر ئه‌فه بوویه ئه‌گهر کو واتاسازییا مه‌عریفی، لژیر کاریگه‌رییا بوچوونا زمانفانین مه‌عریفی و زانایین زانستین مه‌عریفی، بنه‌مایین تیورین سهره‌کی هه‌بن.
- 2- واتاسازییا مه‌عریفی
- ههر وه‌کی هاتییه گووتن زارافی واتاسازییا مه‌عریفی بو ئیکه‌م جار ژلایی (جورج لاکوف - Georjelakoff) یهاتییه بکارهینان. ئه‌وی چه‌ندین بوچوون پشکیشکر و ب ئه‌فی ره‌نگی بالا گه‌له‌ک زانایین واتاسازیی بو ئالیی خوه راکیشا. لدویف ئه‌فی نیرینی، زانینا زمانیا مروفی سهربخو ژ هزرکر و مه‌عریفی نینه. ئه‌ڤ بوچوونه ل دژی بوچوونا زمانفانین وه‌کی چومسکییه کو زانینا پیکهات و یاسایین زمانی ژ پرۆسیسین هوشین مروفی، وه‌کی هزرکرنی جودا دکهن. ب ئه‌فی ره‌نگی دشیین بیژین، کو کاکلا سهره‌کیا ئه‌فی
- Functionalist) و (مه‌عریفی). (محمد راسخ مه‌ند: 1386: 172) زمانفانییا مه‌عریفی کو بیاڤه‌کی نوی زمانفانییه، ل سالا (1970) ی، گه‌شه‌کر و نوکه ب بیاڤه‌کی دیاری زمانفانیی دهیته نیاسین. (حسین هوشنگی و محمود سیفی پرگو: 1388: 11)
- زمانفانییا مه‌عریفی ژلایی کومه‌کا زمانفانان، وه‌کی، (لاکوف - Lakoff)، جانسون - Johnson (1980)، فوکۆنیه - Fauconnier (1985)، لانکاگر - Langacker (1991)، تالی - Talmy (2000)، لی - Lee (2001)، کرافت - Croft و کروژ - Cruse (2004) گرنگی پیهاتییه‌دان. (کیوان زاهدی و عاطفه محمدی زیارتی: 1390: 68)
- زمانفانییا مه‌عریفی بو کومه‌کا تیوران دهیته بکارهینان کو باسی ره‌هه‌ندین مه‌عریفیین په‌یوه‌ندییا زمانی دکهن. (ازینا افراشی و فاطمه نعیمی حشکوائی: 1389: 8)
- د زمانفانییا مه‌عریفیدا زمان که‌ره‌سته‌که بو ریک‌خستن، لیکدان و فه‌گوه‌زتنا زانباریان. چونکی د زمانفانییا مه‌عریفیدا زمان وه‌ک پشکه‌ک ژ شیاین گشتین مروفی دهیته هژمارتن. د فه‌کۆلینین زمانفانییا مه‌عریفیدا گرنگی ب ئه‌قان ئالیان دهیته‌دان: 1. که‌ره‌ستین که‌تیگۆربه‌ندیی - categorization د زمانین سرۆشتیدا (مۆدیلین مه‌عریفی، وینین هوشه‌کی، خواستن و... هتد) ب. ئالیی هه‌ڤشکی چه‌مکان د واتاسازی و رسته‌سازیدا. ج. په‌یوه‌ندی د نافه‌را زمانی و

دکەن. ژێدەرێ تێورا مۆدیلا ویناکرنی، بۆ دەروونناسی بریتانی، (بارتلە F. Bartlett) دزقریتەقە. ئەو دبیژیت: مۆدیلا - schema پێکخەرا چالاکا ئەزموونین بەرێه. (بارتلە) مۆدیلا ویناکرنی ب مۆدیلا هۆشپین دووبارەبووی یان سیناریویا دووبارەبوویا ئەوان دۆخ و رویدانان دزانیت یین ژ ئەنجامی چەندین ئەزموون و رویدانین وەکەهێ بەرەم دەیت. ژ ئەقی روانگەهێقە (مارک جانسون - M. Johnson) ی ب درێژی باسی مۆدیلا ویناکرنی و بکارهینانا ئەوی کر و د ئەنجامدا مۆدیلا ویناکرنی وەک تێورەک د پەرتووکا (لەش د هۆشیدا) ل سالا (1987) ی بەلاقەر. لدویف بۆچوونا ئەوی، مۆدیلا ویناکرنی رەنگفەدانا چەمکەکی ئەبستراکتن کو راستەوخۆ ژ ئەنجامی هەلسوکەوتا مە لگەل جیهانا دەرڤە بەدستقە دەین و د ناڤ هۆشامەدا دەینە پاراستن. مرۆڤ ل دەمی تووشی چەمکین ئەبستراکت دبیت و نەشیت تێگەهیت، پیکولی دکەت، ئەزموونا کو ژ ئەنجامی ژيانا رۆژانە و مادی ب دەستقە هینایە، بۆ باشتر تێگەهەشتنا ئەقان چەمکان بکار بهینیت.

مۆدیلا ویناکرنی، (ویناکرن)ە، چونکی وەرگرتی و گریڤای جیهانا دەرڤەیه و (مۆدیلا)ە، چونکی ئەو چەمکین هویر نینن. (زەرا باباسالاری و دیگران: 1394: 72) (مۆدیلا)، رەنگفەدان و نیشانانان رەگەزین سەرەکیین ئامادە د رویدانە کیدا و پەیوەندییا ئەوانە لگەل هەقدوو، چونکی هۆشا

نیرینی ئەقەیه، زانینا زمانی - linguistic knowledge پشکەکە ژ زانینا گشتییا مرۆقی. (کورش صفوی: 1382: 65)

لدویف واتاسازییا مەعریفی، زانینا زمانی سەربخۆ نینە ژ مەعریفە و هزرکرنی، زمان پشکەکە ژ شیانا مەعریفییا هۆشی. ب باوەرا زمانقانی مەعریفی، فۆرم و ئەرک دوو روویین ئیک پارەینە، چ ژ ئەوان هەر دوویان ژ یا دی گرنگتر نینە. قەکۆلین ل یەکەیین ریزمانی بی قەگەریان بۆ بهاییین واتاییین ئەوان بی مفایە. هەر وەسا د نیرینا مەعریفیدا کەتیکۆر بەندییا مە د زمانیدا بەرەمی پروسسین مەعریفییه. هەر وەسا بهایی واتایی لدویف زانینا ناقرمانی ناھیتە دەستنیشانکرن، بەلکو لدویف زانینا دەرڤەیه زمانی دەیتە دەستنیشانکرن. (فائەقە شاھ حسینی: 1390: 152)

ئەوا نەها لدەڤ زمانقانا ب ناڤی واتاسازییا مەعریفی - cognitivesemantics دەیتە نیاسین، د بنەرەتدا، ئالبی هەڤشکی بۆچوونا گرۆپەکا زاناییین واتاسازییه، ب تایبەتی لانکاگر - langaker، لیکاف - lakff برگمەن - brugman جانسون - johnson فۆکۆنیە - fauconnier، تالی - talmy سویتسیر - sweetser. (کورش صفوی: 1382: 65)

3- بنەمایین واتاسازییا مەعریفی

ژ بنەمایین سەرەکیین ئەوی، مۆدیلا ویناکرنییه. زاناییین واتاسازییا مەعریفی، ب هاریکارییا ئەوان چەوانییا دروستبوونا واتایی د هۆشا مرۆفیدا باس

واتاسازییا مەعریفی، د بەرھەمیێن خوەدا، باسی پەندەك ژ ئەفان دیاردین چەمکی واتە دیاردا بەرھەمھاتنا ھێمایێن زمانی کریە و ب تایەتی باسی خوازی- metaphor کریە. لدویف بۆچوونا (لاکۆف) و (جانسون)، د کەتیکۆرییا مە ژ جیھانا دەرڤە و دیاردین گریدای ھزرکنا مەدا، خوازە رەگەزەکی بناغەییە. خوازی پەیوھندی ب مۆدیلا ویناکرنی ژیفە ھەیە. (کورش صفوی: 1382: 65)

ئەزموونا مە ژ جیھانا دەرڤە پیکھاتەییەکی د ناؤ ھۆشا مەدا دروستدکەت کو ئەم ئەوی ڤەدگۆھیزیە زمانی خو، ئەڤ رۆنانین چەمکی، ھەر ئەو مۆدیلا ویناکرنیە. (کورش صفوی: 1382: 65)

3-2- نیاسین (مەعریفە)

نیاسین، پشکەکە ژ رەفتار، شبان و پروسسسا ھۆشی کو ب ریکا ئەوی مروڤ دشیت زانیی تیبگەھیت و فیربیت. ئەڤ نیاسینە چالاکیین ھۆشی وەکی ھەست، ئارەزوو و ھیزی بخوڤە دگریت. زمانقانییا مەعریفی تایەکی زانستییی ھەڤبەشە کو پەیوھندیە کا بەیز لگەل زمانقانی و دەرووناسیی ھەیە. د زمانقانییا مەعریفیدا، زمان جوڤرەکە ژ کردەیا مەعریفی، لەورا دروستبوونا، واتا و ریزمانا زمانی ب نیاسینیڤە دەینە گریدان و لدویف نیاسینی ژێ ڤە کۆلین لی دەینە کرن. ب کورتی دشیین بیژین، زمانقانییا مەعریفی، بیافەکە کو لسەر بناغی ئەزموونا مە ژ جیھانا دەرڤە و کا چەوا ئەم تیدگەھین و چەمکسازیی دکەین، بەری

مروڤی نەشیت ھەموو ھویرکاریین رویدان یان تیشتەکی تۆماربکەت. (گوویا و حسام)، (مۆدیلا)، ب پیکھاتەییە کا ئەبستراکت دزانن کو نیشانەدەری زانیاریین تۆمارکریە د ناؤ ھۆشیدا. (ئسکمەپ – Skemp, R. R - 1989) ژێ د ئەوی باوهریادیە کو (مۆدیلا)، پیکھاتەکا ریکخستییا زانیییە کو زانیاری یان ئەزموونا کەسی دشیت لگەل ئەوی ئیک بگرن. (مۆدیلا)، ئامرازەکی کاریگەرە بۆ تیگەھشتنا ب سانھیترا جیھانا دەوروبەری مە، چونکی ب ھەبوونا ئەوان، مروڤ بۆ تیگەھشتنا رویدانین رۆژانە و چەمکیین نوی، پیدڤی پیکولا ھزری نینە. (زھرا باباسالاری و دیگران: 1394: 72)

3-1- واتا

(لیکاف) د ئەوی باوهریادیبوو کو مروڤ ئەزموونین خو ڤ جیھانا دەرڤە وەردگریت و د ھۆشا خو ڤ ب شیوی چەمکان دپاریزیت. ئەڤ چەمکە پیدڤییە بشیت بۆ بیافی پەیوھندی کرنی بەیتە بکارھینان، لەورا سرۆشتەکی خۆبجووی ھەیە. ب ئەڤی رەنگی دیار دبیت کولدەڤ ئەفان زانیین واتایی، یەکەیا واتایی ھەر ئەو ھیما زمانیا سوسییریە. (لانگاگر) ئەڤی خالی ب ئاشکەراییی باس دکەت و چەمکی ھیما زمانیا (سوسییری) پەسەند دکەت. ل گەل ئەوی جیاوازیی کو (سوسییری) ھیمای ل سەر ئاستی پەیقی بکاردھینیت، و (لانگاگر) و (لیکاف) ئەڤ چەمکە بەرفرەھتر کرییە و ھەتا یەکەیا رستی ژێ دچن. زانیین

مەعریفی و زانستین مەعریفی، چەندین رۆناین
بناغەیی و سەرەکی هەنە. (زەرا باباسالاری و
دیگران: 1394 : 74) ژ گرنگترین رۆناین بنەرەتی
کو واتاسازییا مەعریفی فەکۆلینیی لیدکەت و ب
رێکا ئەوان چەوانییا دروستبوونا واتایی دناؤ هۆشا
مۆفیدا نیشانددەن، مۆدیلا ویناکرنییە. (راحلە
گندمکار: 1390 : 116)

ئەم ب رێکا چالاکیین خوێ رۆژانە ئەزموونین
هەمەرەنگ و جیاواز وەرەگرن، هەر ئەؤ ئەزموونە
دبنە ئەگەر کو ئەم د بابەتین ئەبستراکت
بگەهین. چالاکی و رەفتارین مەیین رۆژانە،
هەلسوکەوتین جفاکی، لئینین لەشی، هەست و
سۆزداری دبنە ئەگەری دروستبوونا مۆدیلان دناؤ
هۆشا مەدا. (جانسون) لدویف (بارتلە)ی ئەوان
ب مۆدیلا ویناکرنیی بناؤ دکەت. (راحلە گندمکار
: 1390 : 119)

مۆدیلا ویناکرنیی، مۆدیله کا چەمکی و ئەبستراکتە
کو ژ ئەنجامی هەلسوکەوتا مە لگەل جیھانا دەرڤە
دروست دبیت. (جان ار. تیلور و جانت لیتا مور:
1396 : 32)

مۆدیلا ویناکرنا کو (مارک جانسون)ی لدویف
بیروبوچوونا کۆمەکا زانایان و ب تایبەتی
(لاکۆف)ی دانایە، بۆ خواستنا چەمکی دزڤرتەڤە
و ژ سێ مۆدیلتین قەبارەیی، هیژی و لئینیی
پیکهاتیه.

1-4- مۆدیلا قەبارەیی – containment :schema

خوێ ددەتە زمانی. (زەرا باباسالاری و دیگران: 1394
: 70)
3-3- وینە

وینە، کیشانا تشتەکییە. وینە، بکارهینانا پەیف و
رستانە لدویف ریکخستەکا هویر و نازک و
هونەری، ب شیوہیەکی کو واتا و چەمکەکی
تایبەت د چارچووڤی راستییەکا زیندی و
بەرجهستەدا پیشکیش دکەت و زیدەباری ئازاندنا
ئاشۆپ و هەستا وەرگری، هزر و پەيامەکی ژ
دگەهینیتە ئەوی. (سمیرا خسروی و دیگران: 1393
: 98)

3-4- هزر کرنا ئەبستراکت

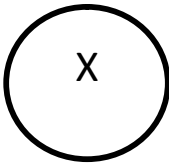
ئەو چییە شیانا هزر کرنا ئەبستراکت ددەتە
مۆڤی؟ مۆڤان شیانا چەمکسازیی هەبە. ئەؤ شیانە
بریتییە ژ: 1. شیانا چیکرنا رۆناین جەڤهنگیین کو
وہکی رۆناین پینش ویناکرنا مەنە ژ ئەزموونین
رۆژانە. ئەؤ رۆناین جەڤهنگی هەر ئەو مۆدیلا
ویناکرنینە. 2. شیانا فەگواستنی، تیدا رۆناین
بیافی ماددی بۆ بیافی ئەبستراکت ژ دەیتە
بکارهینان، لەورا دشیین لدۆر بیافین ئەبستراکت
هزر بکەین. 3. شیانا رۆنانا چەمکین ئالۆز و
کەتیگۆریین گشتی ب مفا وەرگرتن ژ مۆدیلا
ویناکرنیی و ب ئەڤی رەنگی دبنە خودان رۆنان.
(علی محمدی اسبابادی و دیگران: 1391 : 146)

4- مۆدیلا ویناکرنیی

ژبەر گرنگییا تایبەتا واتایی د زمانڤانییا مەعریفیدا،
واتاسازییا مەعریفی جەهکی تایبەت هەبە.
واتاسازییا مەعریفی لژیر کاریگەرییا، زمانڤانییا

مۆدیلله‌که‌ که‌ کو‌ مروؤ ژ ئه‌نجامی ئه‌زمونا ئه‌وی
 ل جهین خودان قه‌باره و ره‌هه‌ند وه‌کی ژوور،
 ته‌خت، ترۆمییل، مال، شکه‌فت و ... هتد و دانانا
 تشتان ل ئه‌وان جیهان کو قه‌باره هه‌بیت، بده‌ستفه
 ده‌یت و ب ریکا ئه‌فی ئه‌زمونی، مؤدیلله‌که‌

ئه‌بستراکت د ناؤ هؤشا خوه‌دا ئاڤا دکه‌ت. (احمد
 رضا بیابانی و دیگران: 1391: 115) ئه‌زمونا کو
 مروؤ ژ ئه‌نجامی هه‌بوونا خوه‌ یا فیزیکی کو دشیت
 ڤالاهیه‌کی بگریت و تژی بکه‌ت، بکارده‌نیت بؤ
 تیگه‌هتشتنا ل چه‌مکی ئه‌بستراکتا قه‌باره‌یی

(M ark Johnson:1987: 23)

بؤ نمونه:
 • د هنزاندا بووم. ("هزر"ی قه‌باره هه‌یه، له‌ورا
 دشیت بچینه تیدا.)
 • نابیت که‌س ژ بن ده‌سته‌لاتا من ده‌ریکه‌ڤیت.
 • خوه‌ نه‌ه‌اڤیژه د ناؤ ئاخفتنا مه‌زناندا.
 • ئه‌زی کڤتیمه د ناؤ ئاریشه‌که‌ مه‌زنندا.
 • ئه‌زی د خه‌ما ئه‌ویدا.
 • ئه‌زی که‌ڤتیمه د ناؤ ئاگری ئه‌ویدا.

و بؤ ئه‌وان تشتان بکارده‌یت یین نه‌شین بلقن.
 (زه‌را باباسالاری و دیگران: 1394: 74) ب
 بؤچوونا (جانسون)ی لڤینا مروؤی و به‌ری خوه‌دانا
 لڤینا دیاردین لڤوک ئه‌زمونه‌کی لده‌ؤ مروؤی
 دروست دکه‌ت کو دشیت مؤدیلله‌که‌ ئه‌بستراک
 د ناؤ هؤشا خوه‌دا ژ ئه‌فی لڤینا فیزیکی
 دروستبکه‌ت و ئه‌فی ڤه‌گوه‌یڤته ئه‌وان تشتان ژ
 یین نه‌شین بلقن. ئه‌فی لڤینی خالا ده‌ستپیک و
 دوماهی هه‌یه و دشیت ل ئه‌فی ناڤه‌ینی ژ
 چه‌ندین خالین دی هه‌بن کو نه‌ ده‌ستپیک و نه
 دوماهییک بن. هه‌روه‌سا لڤینی پیدڤی ب ده‌می ژ
 هه‌یه، له‌ورا گه‌هشتن ژ خالا ((ا)) بؤ ((ب)) پیدڤی
 ب ده‌می هه‌یه و دشیت ب شیوه‌یه‌کی ئاشکه‌را یان
 ڤه‌شارتی د ناؤ مؤدیللا لڤینیدا به‌یته باسکرن.

4-2- مؤدیللا لڤینی - path schema:

ئیک ژ جوړین مؤدیللا ویناکرنی، مؤدیللا
 لڤینییه. مؤدیلله‌که‌ ئه‌بستراکته کو ب هاریکاریا
 ئه‌زمونا لڤینا مروؤی و دیارده‌یین دی یین
 ده‌روویه‌ری مروؤی د هؤشا ئه‌ویدا دروست دبیت

ا. خالا دەستیپێکی

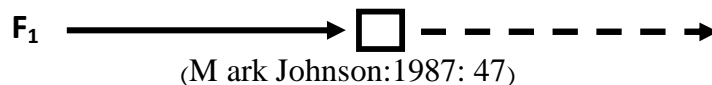
رێرەو

ب. خالا دوماهیکی

(M ark Johnson:1987: 114)

- بۆ نمونە:
- من بۆ وەرگرتنا باوەرناما دکتۆراییی رێکەکا درێژ یال پێشیی.
 - ئەفە دەستیپێکا ژيانا من یا پێشەییە.
 - دوماهییا ئەفی کاری تو دکە، نەیا باشە.
 - ئەزی ژ نەخۆشترین رۆژین ژيانا خوهرێ دەرباز دیم.
 - ئەز گەهشمتە دوماهییا چیرۆکی.
 - دی رۆژەکی هەر گەهیە ئەفان ناخفتنیی من.
 - ئەفی چیرۆکی سەرەکی درێژی هە.
 - بۆ گەهشتنا ب ئارمانجا خوهر پێدقیە خەباتی بکە.
- مۆدیلە کا ئەبستراکتە دناؤ هۆشیدا کو بەرەمی ئەزموونا فیککەشتنا فیزیکیا مروفی و لقیەکی، هیزەکی یان بەرەستەکییە. هەمی مروف ب درێژاها ژيانا خوهر تووشی بەرەستەکی بوویە. لقیی ئەو تووشی سی ئەگەران دبن: دمینه ل پشت بەرەستی و نەشین بلقن. ژناقبەینا بەرەستی یان برەخ بەرەستیقە دەرباز دبن و بەردەوامیی ب رێکا خوهر ددەن. یان ژی بەرەستی ژ سەر رێکا خوهر هەلدگرن. ب ئەفی رەنگی مۆدیلە کا ویناکرنی د هۆشا ئەویدا دەیتە ئافاکرن داکو ل گەلەك ئەزموونیی دی ژی بکار بەینیت. (زهرابا سالا ری و دیگران: 1394 : 74-75) مروف ئەفان دۆخ و چەوانیان ددەتە پال ئەوان دیاردان یین د جیها نا راستەقینەدا ئەف سیمایە نینن. (احمد رضا بیابانی و دیگران: 1391 : 119)

3-4- مۆدیلاهیژی—force schema:

- بۆ نمونە:
- هەبوونا بەرەستی پۆقە پاتبوونا رێکی:
 - پێکولی بکە کارکرتا تە بەرەستی ل هەمبەر خواندنا تە چینه کەت.
 - ب دلوفانیا خوهر رێکی ل تۆرەیییا من دگرت.
 - من ل هەر دەرگەهەکی ددا لسەر من دگرتن.
 - ب. دەر باز بوونەرە خیانژی ژناقبەرەستی

ج. مۆدیلا ویناکرنی دشییت ژ جورەکی ویناکرنی
بۆ جورەکی دی بهیتە گوھۆرین. (الخاص ویس و
فاطمە دریس: 1394):

6- مۆدیلا ویناکرنی و پەروەردە کرن

ل ئەفی چاخى، مۆدیلا ویناکرنی، وەك تايەكی
زمانغانیا مەعرفی شیاپە، د بیافین جیاوازدا، وەکی
پەروەردی جەهەکی هەزی هەبیت. بۆ نمونە،
گرنگە مۆدیلا چەمکین ئەبستراکت کو جورەکی
مۆدیلا ویناکرنی د ئەوان دەقاندا یین بۆ زارۆکان
دەینە نفیسین، گرنگی بی بهیتەدان. چونکی
نەبونا ئەقان چەمکان دبیتە ئەگەر کو زارۆک بی
وەرگرتنا ئەزموونین جیاواز، ژ قوناغین وەراری
دەرباز بییت و ژ ئالی بەرفەرهبون و پیشقەچوونا
هۆشی سی هەتا پینج سالان ژ هەژ تەمەنین خوە
پاشبکەفیت. چونکی زارۆک ل تەمەنی سی سالی د
چەمکین ئەبستراکت دگەهیت، پیشکیشکرنا
ئەوان ل قوناغنا بنەرەتی و هەتا بەری هینگی ژ
پیدقیاتیبە کە. (زەرا باباسالاری و دیگران: 1394
73)

د سیستەمی پەروەردیدا، پەرتووک گرنگترین
کەرەستی فیروونییە و کەنالی د یین فیوکرنی
پشت ب ئەویقە گریددەن، لەورا دانانا پەرتووکین
خواندنی یین گونجای، ژبلی کو هاریکاریا
فیروازان دکەن کو باشتر تیگەهن، دبنە ئەگەر
کو ئاشۆپ و هزرا ئەوی ژی پیشبکەفیت. پیدقیە
پەرتووکین خواندنی یین وەزارەتا پەروەردی
گرنگیا تایبەت بی بهیتەدان، چونکی بەروفاژی

• هەتا تو بگەهیه ئەفی ئارمانجی، دی گەلەك
ئاستەنگ كەفنه د ریکا تەدا، لی پیدقیە هەمیان ژ
سەر ریکا خوە هەلگری.

• خوە تووشی ئەقان ئاریشان نەكە و ب پەخفە
دەرباز بە.

• ئەژ بریارە دی ریرهوا ژيانا تە گوھۆریت.

ت. راکرنا بەربەستی

• بۆ هندی کو بگەهە ئارمانجا خوە من هەمی
ئاستەنگ ژ سەر ریکا خوە هەلگرتن.

• بۆ هندی کو بيمە ريقەبەر پیدقیە گەلەك كەسان
ژ سەر ریکا خوە هەلگرم.

5- چەند تايبەتەمەندیین مۆدیلا ویناکرنی:

تايبەتەمەندیین ژیری بۆ مۆدیلا ویناکرنی هاتینە
دەستتیشانکرن:

أ. مۆدیلا ویناکرنی، هەلسوکهوتینە، ب ئەوی
واتایی کو ژیدەری ئەوان پەبوەندیان لەشی
مروقییە لگەل جیھانا دەوروبەری مە.

ب. مۆدیلا ویناکرنی، دشییت رۆنانە کا ئالۆز
هەبیت، ب ئەوی واتایی کو دشییت ژ چەند
پشکان پیکبەیت.

ت. نابیت مۆدیلا ویناکرنی و ویناکرنین هۆشی
وەكەهەژ بەژمیرین. ئەژ دوو چەمکە ژ هەژ جودانە.

پ. چونکی ئەژ مۆدیله ژ ئەنجامی تیگەهشتنا ب
لەشیبوونینە، لەورا ئەو بخوە هەلگری واتایینە.

فیرخوازانه و ژلایه‌کی دیقه سروشتی تیگه‌هشتنا
فیرخوازی نیشان ددهن، له‌ورا بۆ زانینا باش
تینه‌گه‌هشتنا فیرخوازان، دی‌قه‌کۆلینی ل مۆدیلا
ویناکرنا ئەوان کەین. (زهره‌گویا و عبدالله حسام:
1386: 178)

پشکا دوویی

نیشان‌دان و شروقه‌کرنا مۆدیلین ویناکرنی
د پەرتووکا خواندن و رێژمانا کوردی بۆ
پۆلا شەشی بنەرەتدا

د ئەقی پشکیدا لدویف پرسیارین قه‌کۆلینی دی
پیکۆلی کەین، باسی چه‌وانییا بکارهینانا مۆدیلا
ویناکرنی د پەرتووکا خواندن و رێژمانا کوردی یا
پۆلا شەشی بنەرەتدا کەین.

أ. مۆدیلا ویناکرنی هەتا چ راده‌ د دانانا پەرتووکا
خواندن و رێژمانا کوردی بۆ پۆلا شەشی بنەرەتدا
هاتییه‌ بکارهینان؟

د پەرتووکا خواندن و رێژمانا کوردی بۆ پۆلا
شەشی بنەرەتدا، هەر سی مۆدیلین ویناکرنی ده‌ینه
دیتن، بەلی رێژا بکارهینانا ئەوان جیاوازه‌. مۆدیلا
ویناکرنا قه‌باره‌یی پترین رێژا بکارهینانی هه‌به‌.

ئەگەر ده‌قین پەرتووکی و نافەرۆکا ئەوان، بتایه‌تی
ل قوناغا بنه‌ره‌تی، لگه‌ل ژی، نفش، قوناغا
خواندنی، ژش و شیانا فیرخوازان نه‌گونجیت
ئاریشین مه‌زن په‌یدا دکه‌ت. (زهره‌باباسالاری و
دیگران: 1394 : 74)

7- هۆکاری هه‌لبژارتنا مۆدیلا ویناکرنی

لدویف نیرینا رۆنان و رۆنانکاری –
constructivism، فیرخواز وەرگرین ئازراندی
و بی کیماسیین زانینی نین، به‌لکو ب ره‌نگه‌دانا
ئەوا پیشکیشی ئەوان ده‌یتنه‌ کرن و هه‌لبژارتن و
شروقه‌کرنا ئەوان، اتا و چه‌مکان ب شیوه‌یه‌کی
تایبه‌ت و کەسوکی د هۆشا خوه‌دا دروستدکەن.
له‌ورا، فیرخواز، ئەو بخوه، ئافرینه‌رین زانینا خوه‌نه.
د راستیدا، رۆنان و رۆنانکار د ئەوی باوه‌ریدانه
کو فیربوون، ژبه‌رکرن و تۆمارا زانینی نینه، به‌لکو
چیکرنا زانینییه‌ ژلای فیرخوازیقه. لدویف ئەقی
نیرینی، ره‌نگه‌ واتایین ئافراندی ژلای فیرخوازیقه،
لگه‌ل ئەوا د هزرا مامۆستایدا هه‌ی جیاوازی بیت یان
ژی هنده‌ک جارن شاش بیت، به‌لی هەر ئەقان
شاشیان ژی گرنگییا خوه‌ هه‌یه، چونکی ژلایه‌ کیقه
پشکه‌که ژ پرۆسیسا چیکرن و تاقیکرنا تیورین
کەسوکی –personal theories ژلای

خشتی(1): بکارهینانا مۆدیڵین ویناکرنی د پەرتووکا خواندن و رێژمانا کوردی بۆ پۆلا شەشی بنەرەتدا

سەرجهم	مۆدیڵین ویناکرنی						قوناغ
	مۆدیلا قەبارەیی		مۆدیلا لقینی		مۆدیلا قەبارەیی		
	ژمارە	رێژە	ژمارە	رێژە	ژمارە	رێژە	
61	25%	15	28%	17	47%	29	خواندن و رێژمانا کوردی بۆ پۆلا شەشی بنەرەت

نموونه:

أ. مۆدیلا ویناکرنی قەبارەیی:

• ئەم قوتابی، ببینه بەراھیک د ئی بواریدا... .

(خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 48)

• ئەو دەستکەشتی مەزن د دەمەکی کێمدا ل

جیهانی بەلأفەبوو. (خواندن و رێژمانا کوردی:

2015: 71)

چەمکین کو برێکا ئەزموونا فیزیکیا مروقی ژ

قەبارەیی (جەیی) د هۆشا مروقیدا دروستبووینە و

هاتینە پاراستن، ئەوی شیانێ ددەتە مە کو د

چەمکین ئەبستراکت بگهین. د نموونین سەریدا،

ئەو چەمکی کو ژ قەبارەیین فیزیکی د هۆشا مەدا

دروستبووینە، دبیته ئەگەر کو ب ساناھی د

چەمکین ئەبستراکتین (بەرسف، دامەزراندن،

شۆرەش، هزر، هەست، کریار، قوناغ، دەم،

دیروکناسی، رەنگین هونەری و بواری) کو

هەبوونەکا فیزیکی نینە، بگهین.

هەر وهکی دەیتە دیتن د زمانی کوردیدا، مۆدیلا

ویناکرنا قەبارەیی برێکا ئامرازی (د... ۱۵) بەرھەم

دەیت.

ب. مۆدیلا ویناکرنی لقینی:

• د بەرسفیدا: (خواندن و رێژمانا کوردی:

2015: 7)

• پشکداری د دامەزراندنا کۆمارا دیموکراتیی ل

مەبابادیدا کرن. (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015:

15)

• د ئی شۆرەشیدا چەند شەر و ئاگرەست ...

هاتنە کرن. (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 15)

• ... جوانی د هزرا رووھن و هەستا بلند و

کریارا شرین داہە. (خواندن و رێژمانا کوردی:

2015: 23)

• د قوناغین جودا جودا دا دەربازبووینە. (خواندن و

رێژمانا کوردی: 2015: 25)

• د وی دەمیدا ماسییا مەزن ماسییا بچووک ب جە

ھیلا و چوو. (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015:

30)

• د دیروک ناسینیدا گەلەک ژێھاتی بووینە. (خواندن

و رێژمانا کوردی: 2015: 43)

• هەمی رەنگین هونەری خواندینە وتیدا

سەرکەشتی بووینە. (خواندن و رێژمانا کوردی:

2015: 43)

- دەمی گەهشتیە ژیی گەنجایی چووێ وەلاتی ئیکگری ئێمەریکا... (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 10)
- مالهکی زۆر ل پشت خۆ هیلایه. (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 11)
- ل چواردهی مەها ئادارا سالا 1903 زایینی ل گوندی بارزان هاتییه دونیایی. (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 14)
- سالا 1979 بارزانی چووێ بەر دلۆفانیا خودی. (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 16)
- مروفاپەتی ب ریکا من - پەرتووک - دگەهیتە قۆناغە کا بلند. (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 19)
- چووێ - رۆژناما کوردستان - ناؤ ژيانا هشیاریا نەتەوهیی و پتر گرنگی ب زمان و ئەدەب و رەوشەنبیری و کەلتوری رەسەنی کوردی دایه. (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 26)
- پیدفییە خۆ دوور بیخین ژ هەمی وان کاروگریارین دبنە ئەگەری پسیبونا ژینگەهی... (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 60)
- نفیسین ژ ب چەند قۆناغان دەربازبوو. (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 70)
- مروؤ لدویف ئەزموونا کو ژ لقینا فیزیکییا خوه بدهستغه هینایه، شیایه چه مکه کی د هوشا خوه دا بو لقینین نه فیزیکی دروستبکەت. د نمونین سەریدا (گەهشتیە ب ژیی گەنجایی، ل پشت خۆ هیلان، هاتنا سەر دونیایی، چوونا بەر دلۆفانیا خودی،
- گەهشتن ب قۆناغە کا بلند، چوونا د ناؤ ژيانیدا ...، خوه دوورکرن ژ کاروگریاران، دەربازبوونا نفیسینی) جوړه کی لقینا نه فیزیکی دناؤ ئەواندا هەیه.
- هەر وه کی دهیتە دیتن د زمانی کوردیدا، مۆدیلا ویناکرنا لقینی بریکا کارین (گەهشتن، هاتن، چوون، دەربازبوون، دوورکەفتن و... هتد) بەرهم دهیت.
- ت. مۆدیلا ویناکرناهیژی:
- زوو ژ خه و تو سه ر هلینه... (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 21)
- جوانی ... د خوینده وارییایه، کو نه خوینده واریی ژ ناؤ دبهت. (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 23)
- کومپیوتەر ... فرمانین مروؤی زۆر ب هوروی و بلەز ئەنجام ددهت. (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 34)
- لهوا ژی دلرەشان کەرب و کینا خۆ ژ فان گەنجان دەرکەر... (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 39)
- دژی نه خوینده واریی دەست ب خهباته کا بی پراوهستان کرییه. (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 53)
- ئارمانجا وی بو مەبهستا فان قوتابخانان ههستا نەتەوهیی د مهژیی فیروخوازاندا بچه سپینیت. (خواندن و رێژمانا کوردی: 2015: 54)
- دروستبوونا ئەفی مۆدیلی، ئەنجامی ئەزموونا فیزیکییا مروؤقییه کو هیژ ل هەمبەر تشته کی

بكارهينايە. د ئومومىي سەريدا (سەرهلاندن ژ خەوى، ژناقېرن، ئەنجامدان، دەرکرن، دەست ب خەباتيكرن و چەسپاندن) هيزەك هاتييه بكارهينان، هەلبەت ئەفئە هيزى چ هەبوونەكا فيزيكى نينه.

د پەرتووكا خواندن و رېژمانا كوردى بۆ پۆلا شەشى بنەرەتدا، رېژا بكارهينان و بكارنەهينانا مۆديليين ويناكرنى ب ئەفئە رەنگينه: رستين هەلگرى مۆديلا ويناكرنى (37%) و رستين بىي مۆديلا ويناكرنى (63%) نە.

ب. رېژائەوانرستانينكو هەرسى مۆديليين ويناكرنى تى داھەينبەراوردلگەلئەوانرستينىي مۆديلچەندە؟

خەشى(2): رستين هەلگرى مۆديلا ويناكرنى و بىي مۆديلا ويناكرنى

بىي مۆديلا ويناكرنى		هەلگرى مۆديلا ويناكرنى		رستە	قۇناغ
رېژە	ژمارە	رېژە	ژمارە		
رېژە	102	رېژە	61	163	خواندن و رېژمانا كوردى
%63		%37			بۆپۆلا شەشى بنەرەت

هەديه. ئەفئە ژى ژ ئالييى بكارهينايقە خالەكا ئەرئيبە بۆ پەرتووكا خواندن و رېژمانا كوردى بۆ پۆلا شەشى بنەرەت، لى ژ ئالييه كى ديقە پيدقاييه مۆديلا لقين و هيزى ژى پتر گرنگى بى بهيتەدان، چونكى تەمەنى ئەوى كو نيكرىكى دوازدهسالييه دخوازيت هەر دوو جورين دى پتر بهينه بكارهينان و ب ئەفئە رەنگى ببيتە ئەگەرى وەرارا هزرييا فيرخوازان. ئەڤ رېژا بەرزا مۆديلا ويناكرنى قەبارەى دشيت بۆ پۆلا ئيك هەتا سى بهيتە بكارهينان، چونكى زانبارييين زاروكى د بياقى چەمکاندا كيمن. ب زيدهبوونا تەمەنى زاروكى، چونكى تاييهتەنديين مەعريفيين ئەوى ژى وەرارى دكەن، دشين هيدى هيدى ژ رېژا مۆديلا ويناكرنى

گەنگەشەكرنا ئەنجامين ئامارى:

هەر وهكى (گيبس) ددەتە خوياكرن مۆديلا ويناكرنى قەبارەيى ئيكەمين مۆديله كو زاروك ل قۇناغا بەرى ئاخفتنى، تيدگەهيت، ئەفئە ژى چونكى ئەزموونەكا باش د ئەفئە بيافيدا هەديه، وهكى جلك لبهر خوهكرن، جلك ئيخستن، فەكرن و گرتنا دەفى، فەكرن و مچاندنا دەستان و ئخافتنا چاقان ب باليفكى. ئەفئە نيشاندەت كو ئەو زاروكى دگەهيتە تەمەنى خواندن ل قوتابخانى، مۆديلا ويناكرنى قەبارەيى دنياست.

د پەرتووكا خواندن و رېژمانا كوردى بۆ پۆلا شەشى بنەرەتدا، هەر سى مۆديليين ويناكرنى دھينه ديتن، لى رېژا بكارهينانا ئەوان جياوازه. مۆديلا ويناكرنى قەبارەيى پترين رېژا بكارهينانى (47%)

- پژوهشهای زبانی، دوره 2، شماره 2، پاییز و زمستان 1390.
 - زهرا باباسالاری و دیگران، بررسی شناختی طرحواره های تصویری د کتاب فارسی دوره ابتدایی، نشریه زبان و زبان شناسی، شماره 21، بهار و تابستان 1394.
 - زهرا گویا و عبدالله حسام، طرحواره های ذهنی: توجیه‌گر بدفهمی های ریاضی دانش آموزان، فصلنامه علمی پژوهشی روانشناسی کاربردی، ده‌ری 2، شماره 1، 1386.
 - سمیرا خسروی و دیگران، بررسی طرح های تصویری در معناشناسی شناختی واژگان قرآن – با تمرکز بر طرح حجمی، حکمتی و قدرتی، فصلنامه علمی – پژوهشی پژوهشهای ادبی – قرآنی، سال دوم، شماره چهارم، زمستان 1393.
 - علی محمد اسبابادی و دیگران، طرحواره حجمی و کاربرد آن در تجارب عرفانی، نشریه علمی – پژوهشی پژوهشهای ادب عرفانی (گوهر گویا)، سال ششم، شماره دوم، پیاپی 22، تابستان 1391.
 - فائقه شاه حسینی، پیش نمونه‌های زبانی و کاربرد آنها در شناخت جهان خارج، فصلنامه علمی پژوهشی زبان و ادب فارسی – دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنج، سال سوم، شماره 17، تابستان 1390.
 - کوروش صفوی، بحثی درباره طرح های تصویری از دیدگاه معنی شناسی شناختی، نامه فرهنگستان، دوره 6، شماره 1، پیاپی 21، 1382.
 - کیوان زاهدی و عاطفه محمدی زیارتگاهی، شبکه معنایی حرف اضافه فارسی "از" در چهارچوب معنی شناسی شناختی، فصلنامه تازه‌های علوم شناختی، سال 13، شماره 1، مسلسل 49، بهار 1390.
 - محمد راسخ مهند، اصول و مفاهیم بنیادی زبان شناسی شناختی، مجله بخارا، شماره 63، مهر و ابان 1386.
- ب. ب زمانی ئنگلیزی:**
- Mark Johnson, The body In the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Reason and Imagination, Chicago: Chicago University Press, 1987.

عرض وتحليل مخططات الصور

(كتاب قراءة وقواعد اللغة الكوردية للصف السادس الاساس) نموذجاً

الخلاصة

الهدف من هذا البحث عرض وتحليل مخططات الصور في كتاب قراءة وقواعد اللغة الكوردية للصف السادس الأساس نموذجاً، في سياق علم اللغويات المعرفية. مخطط الصورة هو الموضوع الرئيسي للفلسفة، علم النفس وعلم اللغة. في علم اللغة المعرفي، لمخطط الصورة أهميته، لان مخططات الصور كعملية للغة والفكر تستطيع توضيح المفاهيم الأساسية والتعقيدات الأولية بطريقة منظمة. لذا فإن لهذا الموضوع أهميته الخاصة في مجالات التربية والتعليم وخاصة في المجالات التي تتعلق باللغة والفكر. يحاول هذا البحث تطبيق مخططات الصور مخططات الاحتواء، ومخططات المسار، ومخططات القوة لجونسون كمخططات اساسية على كتاب قراءة وقواعد الكوردية للصف السادس الاساس.

SHOWING AND ANALYZING OF THE IMAGE SCHEMAS (KURDISH READING AND GRAMMAR BOOK OF SIXTH GRADE OF BASIC SCHOOL) AS A SAMPLE

DR.ABDUSALAM N. ABDULLAH

Faculty of Humanities, University of Zakho, Kurdistan Region-Iraq

ABSTRACT

The aim of this research is to show and analyze the image schemas in Kurdish reading and grammar book of sixth grade of basic school as an example in cognitive linguistics context. The Image schema is a main theme of Philosophy, Psychology, and linguistics in cognitive linguistics. The image schema has its own significance; therefore, image schemas as a process of thoughts and language can show the basic concepts and initial complexities in an organized way. So, this topic has its own significance in educational and learning fields especially in the fields which are related to language and thoughts.

This research tries to get the Image schemas of containment schemas, path schemas, force schemas of Johnson, such as basic schemas in Kurdish reading and grammar book of sixth grade of basic school.